

JP „Srbijašume“ Beograd

**GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA RIBARSKIM
PODRUČJEM: “JELAŠNIČKA KLISURA” ZA 2022. GODINU**

Stručno lice

Ivana Stanković

dipl.inž.polj. za stočarstvo, spec. za lovnu privredu

Beograd, 2021. godine

PRAVNI OSNOV

Na osnovu definisanih predloga Zavoda za zaštitu prirode Srbije i člana 43. stava 2. Zakona o zaštiti životne sredine („*Službeni glasnik RS*“ br.66/91, 83/92,53/93,48/94 i 53/95), Vlada Republike Srbije je donela Uredbu o zaštiti Specijalnog rezervata prirode „Jelašnička klisura“ („*Službeni glasnik RS*“ br.9/95).

Na osnovu odluka br. 4/2008-6 od 27.02.2008. godine, a na osnovu člana 15. Zakona o šumama i člana 36. Statuta, Upravni odbor Javnog preduzeća za gazdovanje šumama „Srbijašume“, na sednici održanoj dana 27.02.2008. godine donosi odluku kojom se odabrava Javnom preduzeću za gozdovanje šumama „Srbijašume“ da u granicama Specijalnog rezervata prirode „Jelašnička klisura“ („*Službeni glasnik „RS broj 9/1999*“), na ribolovnim vodama ustanovi ribarsko područje „Jelašnička klisura“.

Na osnovu člana 17. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda (*Službeni glasnik RS*“ br. 128/14 i 95/18 – dr. zakon), korisnik donosi Godišnji program upravljanja ribarskim područjem „Jelašnička klisura“ za 2022. godinu.

Članom 19. ovog Zakona predviđeno je da Godišnji program upravljanja ribarskim područjem sadrži:

- 1. Procenu biomase i ribolovnog pritiska na riblji fond na osnovu godišnjih statističkih pokazatelja ulova ribolovaca i ribara;**
- 2. dozvoljeni godišnji i dnevni izlov ribe po vrstama;**
- 3. dinamiku poribljavanja ribarskog područja po vrstama i količini riba, vremenu i mestu poribljavanja, kao i potrebna novčana sredstva;**
- 4. mere i način zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda;**
- 5. program edukacije rekreativnih ribolovaca.**

Godišnji program upravljanja ribarskim područjem „Jelašnička klisura“ za 2022. godinu se donosi prema gore navedenim poglavljima, u skladu sa Izmenama i dopunama Programa upravljanja ribarskim područjem „Jelašnička klisura“ za period 2013. – 2022. godine koji je urađen na osnovu rezultata monitoringa sprovedenog tokom avgusta 2016. godine i rezultata sprovedenog monitoringa tokom juna 2019. godine.

1. PROCENA BIOMASE I RIBOLOVNOG PRITISKA NA RIBLJI FOND NA OSNOVU GODIŠNJIH STATISTIČKIH POKAZATELJA ULOVA RIBOLOVACA I RIBARA

1.1. Sastav ribljeg fonda

Uredbom Vlade Republike Srbije („*Službeni glasnik RS*“, broj 9/95) deo područja Jelašničke klisure stavljen je pod zaštitu kao prirodno dobro od izuzetnog značaja i svrstano je u I kategoriju zaštite kao Specijalni rezervat prirode "Jelašnička klisura".

Jelašnička klisura je deo rečne doline Jelašničke reke nastala intenzivnim vertikalnim usecanjem njenog vodenog toka u krečnjačku stensku masu, zapadnih ogranaka Suve planine. Specijalni rezervat "Jelašnička klisura" nalazi se u Nišavskom upravniom okrugu, na području opštine Niš, između naselja Jelašnica (severno) i naselja Čukljenik (južno) tj. katastarska opština Čukljenik i Jelašnica. Površina iznosi 115,73 ha, od čega je 20,50 ha u privatnoj svojini, 57,29 ha u državnoj i 37,94 ha u društvenoj svojini.

Granice ribarskog područja "Jelašnička klisura" se poklapaju sa granicama Specijalnog rezervata prirode „Jelašnička klisura“ i čini ga samo tok Jelašničke reke.

Jelašnička reka je mali vodotok, sa veoma malo vode tokom leta i jeseni, bujičnog karaktera. Na području klisure nema jačih izvora niti stalnih pritoka. Dve leve pritoke su takođe slabe periodične i bujične.

Vodeni ekosistem Jelašničke reke ima karakteristike brdske reke, krečnjačkog karaktera na nadmorsoj visini od 200 do 700 m. Reka se odlikuje relativno sporim tokom vode (0,8 m/s), kamenitim dnom i prosečne širine korita oko 2,5 m. U istraživanom periodu temperatura vode kreće se periodu od 3,1 °C tokom zime do 19,5 °C tokom leta.

U Jelašničkoj reci dominiraju predstavnici oksifilnih i mezostenotermnih grupa beskičmenjaka (larve insekata Ephemeroptera i Trichoptera, amfipodni rakovi iz roda Gammarus). Ukupna biomasa po m² dna reke (uključuje biomasu sestona, perifitona i makrozoobentosa) iznosi tokom leta 18 g/m² a tokom zime 13,7 g/m². Osim animalne komponente u Jelašničkoj reci konstantovano je i značajno prisustvo zelenih končastih algi iz roda Cladophora.

Sastav riblje zajednice u zaštićenom području Specijalni rezervata prirode „Jelašnička klisura“ procenjivan je na osnovu eksperimentalnog izlova tokom letnjeg perioda godine i tokom zime 2012. godine, kao i tokom monitoringa 2016. i 2019. godine.

Monitoring ribljeg fonda u 2019. godini na ribarskom području „Jelašnička klisura“ procenjivan je na osnovu eksperimentalnog izlova tokom juna 2019. godine, na istim profilima na kojima su vršene analize u prethodnom periodu. Rezultati eksperimentalnog izlova prikazani su u tabeli 1.

Tabela 1. Stanje ribljeg fonda Jelašničke reke tokom monitoringa 2019. godine

Riblja vrsta	N/km	LS srednje (cm)	Uzrasne klase (%)				Biomasa (kg/km)	Realna produkcija (kg/km)	Potencijalna produkcija (kg/km)
			0+	1+	2+	≥3+			
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	1160	7,4	72,4	20,6	7		4,76	15,6	11
UKUPNO							4,76	15,6	11

Za svaku vrstu riba prikazana je brojnost kao N/km, uzrasna struktura, biomasa u kg/km, realna i potencijalna produkcija u kg/km.

Monitoring ribolovnih voda ribarskog područja “Jelašnička klisura” tokom 2019. godine, ukazuje na povoljno stanje ribljeg fonda Jelašničke reke s obzirom na njene hidrološke i morfološke karakteristike. Potočna mrena (*Barbus balcanicus*) je kao i u ranijem periodu jedina riblja vrsta sa značajnim udelom mladih jedinki, što ukazuje na potencijalni rast populacije u narednom periodu.

Tokom letnjeg perioda godine i tokom zime 2012. godine, kao i tokom monitoringa 2016. godine eksperimentalni ribolov izvršen je elektroagregatom na dužini sektora od 50 m od jedne do druge obale na istim profilima na kojima su vršene i analize abiotičkih i drugih biotičkih parametara. Rezultati eksperimentalnog izlova i strukture zajednice riba tokom 2012. godine prikazani su u tabeli 2.

Tabela 2. Rezultati eksperimentalnog izlova riba u Jelašničkoj reci

Takson / lokalitet	Jelašnička reka prethodni period	Jelašnička reka 2012.
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	23- uzorak	13- uzorak
	460 N/km	260 N/km

U tabeli je prikazan broj ulovljenih primeraka na probnom sektoru (uzorak) i brojnost na kilometar rečnog toka (N/km). Kao što se iz tabele vidi u istraživanom delu toka Jelašničke reke konstantovana je samo brojna populacija potočne mreke (*Barbus balcanicus*).

U tabeli 3. prikazan je odnos između konstantovane biomase, realne i potencijalne produkcije registrovane riblje vrste u vodi Jelašničke reke u granicama ribarskog područja “Jelašnička klisura” tokom 2012. godine.

Tabela 3. Odnos biomase, realne i potencijalne produkcije potočne mrene u Jelašničkoj reci tokom 2012. godine

Vrsta ribe/reka	Jelašnička reka, kamp			
	Biomasa 2012. (kg/km) letnji period	Biomasa 2012. (kg/km) zimski period	Realna produkcija (kg/km)	Potencijalna produkcija (kg/km)
v.ribe/prod.				
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	11,2	7,9	10.3	11
UKUPNO	134	80	124	132

Na osnovu rezultata iz tabele 3. potočna mrena (*Barbus balcanicus*) u vodotoku Jelašničke reke ima povoljan odnos između biomase, realne i potencijalne produkcije.

Ako se posmatra starosna struktura potočne mrene u Jelašničkoj reci zapaža se dominacija jedinki starosti 3+ tokom proteklog perioda i dominacija mlađih jedinki tokom zime 2012. godine.

Tokom zimskog perioda 2012. godine zbog relativno malog uzorka produkcija se nije mogla izračunati. Takođe se zapaža i manja vrednost biomase, a što je posledica manjeg prisustva krupnijih primeraka potočne mrene (*Barbus balcanicus*) koji se tokom zime povlače u dublje virove ove reke ili migriraju u reku Nišavu.

U tabeli 4. Prikazan je odnos između konstatovane biomase, realne i potencijalne produkcije potočne mrene na osnovu monitoringa sprovedenog 2016. godine i eksperimentalnog izlova tokom 2012. godine

Tabela 4. Odnos biomase, realne i potencijalne produkcije potočne mrene u Jelašničkoj reci na osnovu monitoringa 2016. godine i eksperimentalnog izlova 2012. godine

Vrsta ribe/reka	Jelašnička reka, kamp			
	Biomasa 2012. (kg/km)	Biomasa 2016. (kg/km)	Realna produkcija (kg/km)	Potencijalna produkcija (kg/km)
v.ribe/prod.				
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	11,2	10,54	8,28	11
UKUPNO	134	106,7	82	110

Rezultati monitoringa ribljeg fonda koji su sprovedeni tokom 2016. godine se značajno ne razlikuju u odnosu na prethodni period. U vodama Jelašničke reke dominira potočna mrena (*Barbus balcanicus*).

Nisu potvrđene neke posebno različite ili u biološkom i ekološkom smislu važne odlike populacije potočne mrene (*Barbus balcanicus*) u odnosu na druga staništa ove vrste u Srbiji pa je ukinut status celog toka Jelašničke reke kao posebnog staništa riba u narednom periodu.

Na osnovu Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva ("Sl. glasnik RS" br. 5/10, 47/11, 32/16 i 98/16) na ribarskom području nisu prisutne strogo zaštićene riblje vrste.

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Na Jelašničkoj reci zbog malog vodnog kapaciteta i I stepena zaštite šireg područja, zabranjen je svaki oblik ribolova tokom celog perioda korišćenja, pa samim tim **u 2022. godini ribolov na Jelašničkoj reci nije dozvoljen.**

3. DIMANIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA, KAO I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Na osnovu prikazanih rezultata u poglavlju 1. poribljavanje kao mera unapređenja ribarstva za Jelašničku reku u okviru Specijalnog rezervata prirode "Jelasnicka klisura" nije predviđeno, pa ni izdvajanje novčanih sredstava za poribljavanje tokom 2022. godine.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE I ODRŽIVOG KORIŠĆENJA RIBLJEG FONDA

Jelašnička reka je vodotok sa malim vodnim kapacitetom, posebno u sušnom periodu godine. Samim tim ova reka nema značajnog potencijala za razvoj ribljevog fonda koji bi imao ribolovni značaj. Populacija potočne mreše (*Barbus balcanicus*) nema neke posebne biološke i ekološke vrednosti pa stoga nema ekološke opravdanosti da ceo tok Jelašničke reke predstavlja posebno stanište riba u narednom periodu.

Tokom 2022. godine sprovode se sledeće mere zaštite:

- ✚ Dozvoljenim aktivnostima i kontrolom sprečavanje svakog oblika ribolova na ovom području.
- ✚ Pojačana kontrola i čuvanje Jelašničke reke u periodu mresta potočne mreše (*Barbus balcanicus*).
- ✚ Obaveštavanje nadležnih inspeksijskih organa o pojavama zagađenja reke u zaštićenom području. Ovo podrazumeva pre svega prepoznavanje i registrovanje pojave izlivanja otpadnih voda iz ruralnih naselja uzvodno od zaštićenog područja kao i odlaganje čvrstog otpadnog materijala na obalama reke, kako od strane samih stanovnika seoskih naselja tako i od strane posetioca.

U slučajevima pojave akutnog zagađenja i trovanja riba intervenisaćemo u najkraćem mogućem roku.

5.PROGRAM EDUKACIJE REKREATIVNIH RIBOLOVACA

Imajući u vidu specifičnost područja gde rekreativni ribolov nije dozvoljen, nisu predviđene posebne mere edukacije rekreativnih ribolovaca koje bi se organizovale posebno za ovo područje.